Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky
Správa slovenských jaskýň, Liptovský Mikuláš

PROGRAM ZÁCHRANY
Mačacia jaskyňa

Spracoval: Pavol Staník, Ing. Peter Gažík

Liptovský Mikuláš, 2016

1. Súčasný stav prírodnej pamiatky

1.1. Vyhodnotenie doterajšej ochrany chráneného územia

1.1.1. Východiskové údaje

a) Základné údaje

Podľa § 24 zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny (ďalej len „zákon“) sú všetky jaskyne na území Slovenska prírodné pamiatky. V jaskyniach platia osobitné zákazové ustanovenia, ktoré určuje § 24 ods. 4 a 5 zákona. Všetky jaskyne sú podľa Ústavy Slovenskej republiky vo vlastníctve štátu a Štátna ochrana prírody, Správa slovenských jaskýň ako odborná organizácia Ministerstva životného prostredia SR zabezpečuje starostlivosť a ochranu jaskýň na celom území Slovenskej republiky.

Mačacia jaskyňa (Rcis 1299) sa nachádza v geomorfologickom celku Považský Inovec, časti Krahulčie vrchy, v katastrálnom území obce Hubina. Vchod leží v nadmorskej výške 560 m, približne 14 metrov pod okrajom plošinového hrebeňa Krahulčích vrchov. Jedná sa o 160 metrov dlhú a 41 metrov hlbokú inaktívnu fluviokrasovú jaskyňu, významnú z geomorfologického, geologického a archeologického hľadiska.

b) Podmienky ochrany

V zmysle § 24 ods. 4 zákona je v jaskyni **zakázaná činnosť** uvedená v bodoch nasledovne:
a) vstúpiť alebo inak preniknúť do nej; zákaz sa nevzťahuje na vstup alebo iný prienik v súvislosti s výkonom štátneho dozoru alebo inej kontrolnej činnosti, s výkonom činnosti spojenej so zabezpečovaním odbornej starostlivosti o jaskyňu a jej ekosystémy, ak túto činnosť vykonáva alebo obstaráva organizácia ochrany prírody, na vstup do sprístupnenej jaskyne podľa odseku 15 a na vstup do verejnosti voľne prístupnej jaskyne podľa odseku 18,
b) poškodzovať a ničiť chemickú a mechanickú výplň jaskyne, biotopy živočíchov a ostatné zložky a prvky jaskynného ekosystému,
c) zbierať nerasty a skameneliny, archeologické nálezy, paleontologické nálezy a ich časti, chytať alebo usmrtiť živočíchy,
d) vykonávať činnosť meniacu stav vodných tokov, jazier a miest presakovania zrážkových vôd,
e) vykonávať technické geologické práce, banskú činnosť a činnosť vykonávanú banským spôsobom,
f) skladovať alebo vyrábať priemyselné výrobky, poľnohospodárske produkty a iné materiály,
g) táboriť, bivakovať alebo zakladať oheň,
h) vpustiť alebo ustajniť hospodárske zvieratá alebo domáce zvieratá,
i) organizovať telovýchovné, športové alebo kultúrno-výchovné podujatie, ako aj iné spoločenské podujatie prístupné verejnosti,
j) znečisťovať podzemné priestory,
k) rušiť pokoj a ticho,
l) umiestniť stavbu,
m) umiestniť reklamné alebo propagačné zariadenie, informačnú tabuľu neslúžiacu na ochranu jaskyne alebo robiť reklamu na vstup do nesprístupnenej jaskyne.

V zmysle § 24 ods. 5 zákona sa v jaskyni **súhlas** orgánu ochrany prírody vyžaduje na:
a) zriadenie výskumnej stacionárnej stanice alebo výskumnej plochy,
b) sprístupnenie a prevádzkovanie jaskyne alebo jej časti na kultúrno-výchovné účely, liečebné účely a na iné verejné sprístupnenie (ďalej len „sprístupnenie jaskyne“),
c) vykonávanie prípravy alebo výcviku a s nimi súvisiacich činností ozbrojenými zbormi, ozbrojenými silami, v oblasti civilnej ochrany, Hasičským a záchranným zborom, alebo zložkami integrovaného záchranného systému,
d) inštaláciu alebo použitie zariadenia na svetelné a hlukové efekty, najmä na ohňostroj, laserové zariadenie, intenzívny svetelný zdroj, reprodukovanú hudbu,
e) nakrúcanie filmu.

Výnimky z podmienok ochrany:

Oblastná jaskyniarska skupina Inovec má platné rozhodnutie OÚ Trnava – odbor starostlivosti o životné prostredie č. OU-TT-OSZP1-2013/00749/Pt zo dňa 18. 12. 2013 na speleologickú činnosť v Dobrovodskom krase. Výnimka platí do 31. 12. 2018.

c) Charakteristika prírodných hodnôt

Vchod do Mačacej jaskyne sa nachádza v nadmorskej výške 560 metrov v masíve Krahulčích vrchov. Z geologického hľadiska v Krahulčích vrchoch prevládajú dolomity, vápence sa vyskytujú v menších ostrovoch na západnom a juhozápadnom úbočí. Väčší rozsah majú v pomerne úzkom pruhu, ktorý sa v dĺžke 4 km ťahá od severu na juh východným okrajom masívu. Šírka tohto pásma vápencov dosahuje vo vrchnej partii Krahulčích vrchov iba 100 – 200 metrov, v nižších polohách, kde denudácia odstránila nadložné dolomity, sa pásmo rozširuje a na južných svahoch, budujúc aj masív Gajdy (607 m n. m.), dosahuje šírku 1,5 km. Zastúpené sú v ňom prevažne lavicovité až masívne tmavosivé jemnokryštalické vápence anisu, hojne prestúpené kalcitovými žilkami. Miestami sa vyskytujú rauwacky, červenkasté a porézne vápence. Na úpätí severného hrebeňa vystupujú v ich podloží spodnotriasové kremence obnažené eróziou Striebornice. Mocnosť vápencového súvrstvia skloneného v hrebeňovej časti 20 – 40 stupňov na JZ dosahuje 200 – 250 metrov.

Vápencový hrebeň tvorí morfologicky výrazne vybiehajúcu kvestu, na čelách vrstiev s 20 – 25 m vysokými skalnými stenami. Vo vrchnom úseku sa v nadmorskej výške 550 – 570 m zachoval zvyšok kedysi rozsiahlejšieho plošinového reliéfu, do ktorého sa hlboko zarezali okrajové suché svahové doliny. V dôsledku sklonu súvrstvia je územie odvodňované smerom na juh vyvieračkou v Radošine s výdatnosťou 30 – 60 l/s.

Mačacia jaskyňa bola vytvorená činnosťou podzemného toku pravdepodobne v období pleistocénu, kedy na okraj krasového masívu pritekali vody z vyššie ležiacich polôh. Jej priestory dlhé 160 metrov tvoria systém dómikov a meandrov postupne klesajúcich dole do hĺbky 41 metrov. Sintrová výzdoba je zastúpená hlavne v koncových častiach jaskyne, vo Vianočnej sieni. Tvoria ju stalagmity a stalaktity o dĺžke až 70 cm, brká, záclony, sintrové náteky a drôtikové excentrické útvary s bielym a červeným sfarbením.
V jaskyni vo vstupnom dómiku boli nájdené archeologické nálezy zo stredoveku. Z biologického hľadiska, v jaskyni bolo zistených niekoľko jedincov podkovára malého (*Rhinolophus hipposideros*).

1.1.2. Časový prehľad vykonaných opatrení

Územie Krahulčích vrchov po geologickej stránke zmapoval M. Maheľ s kolektívom (1967). Speleologický výskum v jaskyni vykonávala OS Chtelnica pod vedením I. Demoviča od roku 1976. Najvýznamnejšie objavy nových priestorov jaskyne zaznamenala táto skupina v rokoch 1981 – 1982. V roku 1983 vykonali potápačský výskum vyvieračky v Radošinej potápači z OS Trenčín (Kucharovič, Marek), kde zistili zanesenie prítokového sifónu tekutým pieskom.

1.1.3 Zhodnotenie súčasného stavu

Ekosystém Mačacej jaskyne sa v súčasnosti nachádza v pomerne stabilnom stave.

1.2. Faktory a príčiny ohrozenia chráneného územia

Vchod do Mačacej jaskyne sa nachádza v blízkosti turistického chodníka a skál, ktoré využívajú horolezci na lezenie. Z tohto hľadiska je vchod aj napriek svojim malým rozmerom dobre známy širšej verejnosti. Pri kontrolách speleologickej strážnej služby bolo zistené, že jaskyňa je pravidelne navštevovaná nelegálnymi návštevníkmi. Zatiaľ k poškodeniu sintrovej výzdoby nedošlo, ale pri častých návštevách jaskyne môže dôjsť k nenávratnému poškodeniu výzdoby, ako aj narušeniu celého biotopu jaskyne.

1.3. Zhodnotenie vzťahu k územno-plánovacej dokumentácii regiónu a k dotknutým obciam

Územno-plánovacia dokumentácia pre obec Hubina nie je v rozpore s predkladaným programom záchrany.

2. Opatrenia na odstránenie príčin ohrozenia

2.1. V oblasti legislatívy

V súčasnosti nie je potrebná legislatívna úprava opatrení realizovaných v chránenom území.

2.2. V oblasti praktickej starostlivosti

Vchod do Mačacej jaskyne je v súčasnosti nezabezpečený, bez uzáveru. Navrhujeme zabezpečiť vchod uzáverom s vhodným otvorom pre prelet netopierov

2.3. V oblasti monitoringu

Po vykonaných opatreniach zo strany Správy slovenských jaskýň, a to najmä v oblasti praktickej starostlivosti a monitoringu, je predpoklad, že v budúcnosti dôjde k zlepšeniu ochrany podzemných priestorov Mačacej jaskyne. Navrhujeme v dvojročnom trvaní monitorovať jaskyňu 1-krát mesačne dvomi členmi speleologickej strážnej služby so zreteľom na stav uzáveru.

2.4. V oblasti výchovy a spolupráce s verejnosťou

Je potrebné oboznámiť verejnosť o hodnotách a zraniteľnosti tejto jaskyne. Túto činnosť môžu vykonávať odborní pracovníci Štátnej ochrany prírody ako aj členovia speleologickej strážnej služby.

2.5. Harmonogram opatrení (termíny, náklady a zodpovednosť za realizáciu)

Lokalita č.:	Názov:	Typ opatrenia:	Finančná čiastka (bez DPH) a zdroj:	Rok realizácie:	Zodpovedná organizácia:	Poznámka:
1	Mačacia jaskyňa (Považský Inovec)	1. Uzáver jaskyne	3250,- €	2018 -2020	ŠOP SR-SSJ	
		2. Monitorovanie jaskyne a stavu uzáveru speleologickou strážnou službou	1200,- € (600€/rok/2 strážcovia)	2018-2020	ŠOP SR-SSJ	Monitoring zabezpečený členmi speleologickej strážnej služby

3. Záverečné údaje

3.1. Použité podklady a zdroje informácií

Bella, P. – Hlaváčová, I. – Holúbek, P. (2007). Zoznam jaskýň na Slovensku. Slovenské múzeum ochrany prírody a jaskyniarstva, Liptovský Mikuláš, 1–364.
Demovič, I. (1983). Objavy v Mačacej jaskyni. Spravodaj SSS, 27–30.
Súkromný archív OS SSS Považský inovec
Zákon o ochrane prírody a krajiny č. 543/2002 Z. z.

4. Prílohy

4.1. Mapa priestorového rozčlenenia chráneného územia s lokalizáciou navrhovaných zásahov podľa katastrálnych a lesníckych máp

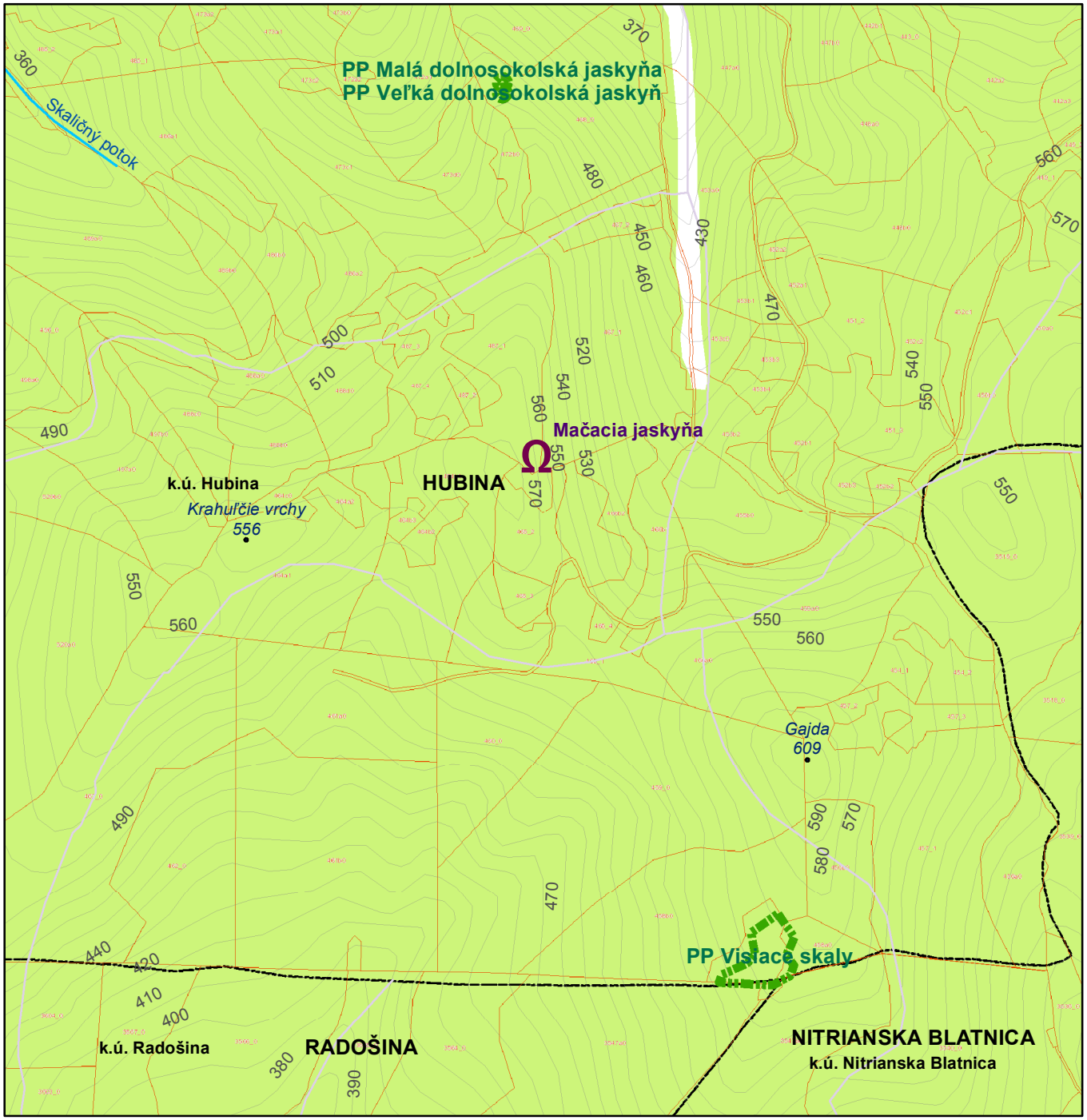
4.2. Prehľad foriem vlastníctva podľa druhov pozemkov

Jaskyne sú vo vlastníctve Slovenskej republiky a spravuje ich Štátna ochrana prírody, Správa slovenských jaskýň v Liptovskom Mikuláši. Vchod do Mačacej jaskyne sa nachádza v katastrálnom území Hubina, na pozemku parcelné číslo 2679 KN registra "C", druh pozemku - lesné pozemky, list vlastníctva číslo 368, vlastník Lesy Slovenskej republiky š.p., Námestie SNP 8, Banská Bystrica, SR.

Mapa lokalizácie prírodnej pamiatky Mačacia jaskyňa

Legenda

- Jaskyne
- MCHU
- Jednotky priestorového rozdelenia lesa
- ku

N

1:10 000

200 100 0 200 Metrov

LHC Moravany

Mapový podklad: GKÚ Bratislava, NLC Zvolen

Mačacia jaskyňa

1:1 000

